

ශ්‍රී ලාංකේය පුස්තකාල පොත් නිර්මාණකරණය සඳහා භාවිත සාම්ප්‍රදායික තාක්ෂණික ක්‍රියාවලිය පිළිබඳ හැඳින්වීමක්

- කහටගස්දිගිලියේ ධම්මරතන හිමි

ප්‍රවේශය

මෙම ලිපියේ ඇතුළත් වන්නේ පුස්තකාල පොතක් සම්පාදනය කර ගැනීමේ දී තල් ගොබය කැපීමේ සිට ලේඛනයට ගන්නා තෙක් අනුගමනය කෙරෙන සාම්ප්‍රදායික තාක්ෂණික ක්‍රියාවලිය පිළිබඳ සාකච්ඡා කිරීමයි. එහිදී ප්‍රායෝගික නිරීක්ෂණයට මුල් තැන ලබා දෙමින් අමුදින වාවක ඉතිහාස තොරතුරු ද මුද්‍රිත පැරණි සාහිත්‍යාගත තොරතුරු ද සැලකිල්ලට ගනිමින් කරුණු ඉදිරිපත් කෙරේ.

තල ගස ලකුණු කිරීම

සාම්ප්‍රදායික ක්‍රියාකාරකම් හිදී තල ගොබය එක් වරම කපා ප්‍රයෝජනයට ගැනීමට අවකාශයක් නැත. එහිදී පළමුව,

1. තල ගොබය කැපීමට පෙර අනුගමනය කරන ක්‍රියාවලිය
2. තල ගොබය කැපීමේදී අනුගමනය කරන ක්‍රියාවලිය

වශයෙන් අදියර දෙකක් දැක්විය හැකිය. පළමුවෙන් ලේඛනයට සුදුසු තල ගසක් හඳුනා ගත යුතුය. එය තරුණ තල් ගසක් වීම, ලේඛනයට සුදුසු දිග පළල ඇති ශාක පත්‍ර ඇති ගසක් වීම, පලිබෝධක හෙවත් කුරුමිණියන් කැම, වෙනත් දිලීර රෝගවලින් තොර නිරෝගී ගොබයක් හටගන්නා තල්ගසක් වීම අනිවාර්ය මූලික සුදුසුකම් වේ.

මෙවැනි තල ගසක් හඳුනාගෙන අනුගමනය කරන මූලික ක්‍රියාවලිය “තල ගස ලකුණු කිරීම” ලෙස හඳුන්වා ඇත. ලකුණු කර ගත් තල ගසට මූලික වශයෙන් ආධාරක දණ්ඩක් බඳිනු ලැබේ. එය බොහෝ විට උණ ගසක් විය හැකිය. එහි මෙසේ

ආධාරකයක් බැඳිනු ලබන්නේ ගසට නගින්නාට ආරක්ෂිතව හා පහසුවෙන් නැගීමටය. එය කිතුල් මඳින්නත් විසින් අනුගමනය කරන ක්‍රියාවලියට සමානය. විශේෂයෙන් තල ගස යටත් වශයෙන් අඩි 30ක් 40ක් පමණ උස පොල් ගසට වඩා වැඩි විශ්කම්භයකින් යුතු කඳක් ඇති ශාකයකි. එවිට නගින්නාට කඳ බඳාගෙන නැගිය නොහැක. තව ද අපගේ නිරීක්ෂණයට නතු වූ සිදුවීම් අතර ඇතැම් තලගස්වල කඳෙහි තල් පිතිවල තියුණු කොටස් ශේෂව රැඳී තිබුණ අවස්ථා ද වෙයි. මේ නිසා කඳට සාපේක්ෂව දණ්ඩක් බැඳ ගැනීමෙන් ආරක්ෂිතව ගසට නැගිය හැකිය. එය නැවත නැවත භාවිත කළ හැකිය.

එසේ තල ගසට නැගීමෙන් පසුව කෙරෙන්නේ පීදීමට ආසන්නව ඇති හොඳින් ඉහලට දික්ව අහසට ලම්භකව ඇති තල ගොබය පතුරු යොදා බැඳීමයි. එහි අපේක්ෂාව වන්නේ නියමිත ඝනකම ඇති, හොඳින් මෝරා ඇති, ලා පැහැය ඇති ගුණාත්මක ශාක පත්‍ර ලබා ගැනීමයි. පතුරු හෙවත් බැම් යෙදීම යටත් වශයෙන් ගොබය කැපීමට පෙර සති තුනකට පෙර සිදු කරනු ලැබේ. එමගින් ගොබයට හිරු එළියට විහිදී නිරාවරණය විය නොහැකිය. හිරු එළියට නිරාවරණය වන ශාක පත්‍ර ආවේණික ලාමක වර්ණය වියැකී හරිත පැහැ ගැන්වෙයි.

බැම් යෙදුව තල ගොබය හිරු එළියට විකසිත නොවී හොඳින් ඝනකම් තත්ත්වයට පත් වෙයි. ගොබයට බැම් යෙදීම යටත් වශයෙන් අඟල් හයෙන්, දහයෙන් පමණ සිදු විය යුතුය. එසේ භාවිතයට ගන්නා යෝජනා ද්‍රව්‍ය ද ප්‍රාදේශීය විවිධත්වය අනුව වෙනස් වෙයි. එනම්,

1. බට පතුරු වර්ග
2. වේ වැල්
3. කිරි වැල්
4. ප්‍රාදේශීය ලණු වර්ග
5. ශාක පට්ටා වර්ග

ආදී සපයා ගත හැකි වෙළුම් වර්ගයක් එහිදී භාවිතයට ගනී.

තල ගොබය කැපීම

ලංකාවේ පැරණි පුස්තකාල පොත් එකතුවක් ඇති නාගල රජමහා විහාරයේ විහාරාධිපති පූජ්‍ය දළදාගම ධම්මසිද්ධි ස්වාමීන් වහන්සේ ගේ ප්‍රායෝගික අත්දැකීම් ලලිත් ජයලාල් නම් ශාස්ත්‍ර ගවේෂකයා මෙසේ පෙළගස්වා ඇත.

තල ගොබය කපන්නට පෙර දිනයේ සම්ප්‍රදායානුකූලව ඊට මල් පහන් පූජාකොට, ශබ්ද පූජා පවත්වා වන්දනාමානාදිය කර එය කැපීම සඳහා ගස අරක් ගත් දෙවිදේවතාවන්ගෙන් අවසර අයදිය යුතුය. ඊට පසු දිනයේ සුදු පිරුවටයෙන් සැරසී සුදුසු පරිදි ආරක්ෂිතව ගොබය කැපීම සිදු කළ යුතුය.¹

මේ අනුව තල ගොබයක් කැපීමේ ක්‍රියාකාරකමට යටත් වශයෙන් දින තුනක් නතු කළ යුතුය.

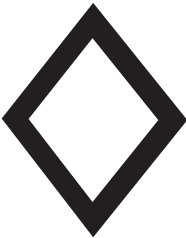
1. ගොබයට වළලු යොදන දිනය
2. පූජා චාරිත්‍ර පවත්වන දිනය
3. තල ගොබය කපන දිනය

මේ ක්‍රියාවලිය සඳහා යොමු කරන්නේ ද එයට ප්‍රවීණත්වයක් ඇති පුද්ගලයෙකි. ගොබය කැපීමේදී කැපුම් ස්ථානයට පෙර කැපුම් සලකුණක් යෙදිය යුතුය. “කට්ටියක් කැපීම” මෑයෙන් එය භාවිතයේ ඇත. එවිට එම ස්ථානය ලඟුවකින් ගැටගසා නොගැලවෙන සේ පහතට ගොබය එවිය හැකිය. ගොබය ගසෙන් පහතට එවන ක්‍රියාවලිය ඉතා සීරුවෙන් කළ යුතුය. කිසිම ආකාරයකින් ගොබය තල් අතුවල, ගස් කඳෙහි ගැටීමක් නොවිය යුතුය. ඉහළ සිට එන ගොබය පොළවේ පතිත වීමට පෙර බිම සිටින අය සුරැකිව අල්ලා ගත යුතුය. එයට හේතුව ළා ගොබයට හානියක් සිදුවීම යනු තල කොළ පත්‍ර හානි වීමය. අවශ්‍ය ස්ථානයට රැගෙන ගොස් ඉරටු ඉවත් කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් ආරම්භ කරන තුරු තල ගොබයට යොදන ලද බැමි ඉවත් කරන්නේ ද නැත. එසේ ඉවත් කළහොත් ගොබය ඉහිරි යාමේ අවදානමක් ඇත.

තල ගොබයේ ඉරටු ඉවත් කිරීමට ප්‍රථම ගොබය පිස දැමීම ද සිදු කළ යුතුව ඇත. මන්ද යත්, ගොබයට ආවේණික ලා දුඹුරු පැහැති (මැද බූව සහිත) කුරුට්ටක් එහි වන නිසා ය. තවද සුළඟ මගින් හා සතුන් මගින් ස්පර්ශ වූ අපද්‍රව්‍ය කොටස් එහි තිබිය හැකිය. අනතුරුව විශාල මාගලක් වැනි අතුරුණයක් එලා ඒ මත තබනු ලැබේ. පුරාණයේ තල කොළ හෝ වැටකෙයියා පත්‍රවලින් වියන ලද විශාල මාගල් මේ සඳහා භාවිතයට ගෙන ඇත. තල ගොබයේ බැමි ලිහන්නේත්, ඉරටු ඉවත් කරන්නේත් මෙය මතදී ම ය. මන්ද යත්, වැලි වැනි දේ ස්පර්ශ කිරීම වුවහොත් එම සිරිම් හොඳින් දිස් වන නිසාවෙනි.

තල ගොබයේ ඉරටු ඉවත් කිරීමේ දී එක් තල කොළයක ඉරටු දෙකක් ඇත. කඩු පතක් වැනි තල ගොබයේ පිට පැත්තේ ඇති ඉරටුව දිගින් හා ශක්තියෙන් යුක්තය. එය “පිට ඉරටුව” නමින් ව්‍යවහාර වේ. අනෙක් ඉරටුව තරමක් දිගින් අඩු හා නම්‍යශීලී බවෙන් යුක්තය. එය “බඩ ඉරටුව” නමින් හඳුන්වා ඇත. පැරණි කාලයේ මෙම ඉරටු ඉවත් කිරීමේ ක්‍රියාවලියට ම ආවේණික කුඩා ආයුධ තිබී ඇත. මෙම ඉරටු දෙක ම ඉවත් කළ යුතුය. එය ප්‍රවේශමෙන් අතේ හුරුවෙන් කළ යුතුය. මන්ද යත්, කොළයට හානි නොවිය යුතු බැවිනි.

ඉවත් කරන ඉරටු බැහැර නොකරයි. අඩි 08ක් පමණ දිග ඉරටු තල කොළ පවතේ වියලීමට, රැහැන් යේදීමට ප්‍රයෝජනයට ගනී. මේ නිසා ඉරටුව ඉවත් කරන අවස්ථාවේදී ම තල කොළයේ අග කොටසේ ක්‍රියාවලියට ආවේණික සිදුරක් සාදනු ලැබේ. සිදුර සැකසීමට ද ක්‍රියාවලියට ආවේණික වූ පහසු ක්‍රියාකාරකමක් ඇත. එනම්, තල කොළේ අග කොටස ගෙන අඟල් දෙකක් පමණ කොටසක් කොළය දෙසට නවා අතේ ඇති ඉරටු ඉවත් කරන කටු පිහියෙන් ම ඉංග්‍රීසි V අක්ෂරයේ හැඩයට කැපුම් දෙකක් යොදනු ලැබේ. ඉන් පසු නවන ලද කොටස දිග හැරීමෙන් ඉබේ ම කිරිබත් කැබැල්ලක හැඩය සහිත සිදුර නිර්මාණය වේ.

තලකොළ තැම්බීමෙන් පසුව ඉරටු සිදුර අතරින් යවා කොළ අමුණා අවශ්‍ය තැනට ගෙන ගොස් පවනේ වේලා ගැනීමට “කොළ වැල” බැඳගත හැකිය.

වට්ටු සැකසීම

මෙයින් සිදු කෙරෙන්නේ ඉරටු ඉවත් කර ගත් තල කොළ සම්මත පිළිවෙලකට එකිනෙක පුරුද්දමින් ඔතා ගැනීමයි. එක් වට්ටුවකට තල කොළ 15 ක් හෝ 20 ක් එතිය හැකිය.

එසේ ඔතා ගත් පසු එය කුඩා ටයරයක ස්වරූපය ගනී. නැවත දිග හැරී විසිරී යා හැකි බැවින් තල ගොබයෙන් ඉවත් කළ බඩ ඉරටු ගෙන බැඳ ගැනීම ප්‍රයෝජනවත් වේ. ඉන් පසුව තඹ මුට්ටියකට පිරිසිදු ජලය දමා තැම්බීමට භාවිත නියමිත ඖෂධ යෙදීම සිදු කෙරේ. ගස්ලබු කොළ, වල් කැප්පෙටියා හා ගල්අන්නාසි කොළ නියමිත ප්‍රමාණයට යෙදිය යුතුය. ශාකසාර ගතිය වැඩිවුවහොත් අනවශ්‍ය කසට වර්ණයක් ගත හැකිය. බෙහෙත් ද්‍රව්‍ය හා වට්ටු ජලයේ පාවෙන සම්භාවිතාව ඇත. ඒ සඳහා ඇති හොඳම පිළියම තල ගොබයේ දණ්ඩ ගෙන පතුරු කපා බඳුන් කටේ සිරවන ලෙස තැබීමය. යටත් වශයෙන් පැය 4ක් පමණ තැම්බීම සිදු කෙරේ. කොළය හොඳින් තැම්බී ඇත්ද යන්න දැන ගැනීමට සාම්ප්‍රදායික මාපක නිරීක්ෂණයක් ඇත. එනම්, තැම්බූ තල කොළය වාතයට නිරාවරණය කිරීමෙන් එහි මතුපිට ස්වේත වර්ණයෙන් යුතු පිටි තැවරුණු ස්වභාවය උසුලයි. අනතුරුව තල කොළ ගෙන පෙර සඳහන් කළ ඉරටුවල එල්ලා පවනේ වියලා ගැනීම කර ගත යුතුව ඇත. පවනේ වියලා ගත් තල කොළ සඳ ඇති රාත්‍රියේ පින්තට දමා නැවත නැවත මෘදු කර ගැනීමද සිදු කෙරේ. මෙසේ සිදු කරගත් තල්පත් නැවත ප්‍රවේශමෙන් වට්ටු ගසා පන් මල්ලකට දමා අවශ්‍ය කාලයක් මැදීමට ගන්නා තෙක් සුරැකිව තබා ගත හැකිය. අවශ්‍ය වූ විට මැදගැනීම කරගත හැකිය. තල කොළ මැදීමේ ක්‍රියාවලියේ සුළු වෙනස්කම් ඇත. එය ප්‍රදේශයෙන් ප්‍රදේශයට වෙනස් වේ.

“නැවත වටිනු ගසා දුම් වදින සේ දුම්මැස්සේ තබනි. සුදුසු ප්‍රමාණයක් ගෙන මද වේලාවක් පෙඟන පසු ශුද්ධ කරන ලද පුවක් කඳක එහා මෙහා ඇදීම කෙරේ”²

මේ සඳහා ද එයට ම ආවේණික වූ සාම්ප්‍රදායික ක්‍රියාවලියක් තිබේ. මේ සඳහා පළමුවෙන් ම සුදුසු දැව කඳක් තෝරාගත යුතුය. ඒ සඳහා සුලභව තෝරාගන්නා දැව වර්ග කිහිපයකි. එය ඇතැම් විට සපයා ගැනීමේ හැකියාව මත විවිධත්වයක් ගනී.

- වල්ලා (Gyrinops Walla)
- ගැඹුම (Trema orientalo (L) R BI.)
- වෙලන් (Pterospermum Canesens Roxb)
- රැක්අත්තන (Alstonia scholaris (L) R Br.)
- පුවක් (Areca catechu Li)
- කළුවර (Diospyros ebenum)

එයට නිදසුන්ය. මෙහි එන ඇතැම් දැව වර්ග මේ වන විට දුර්ලභය. නිදසුනක් ලෙස “කළුවර” දක්වාලිය හැකි ය. එහෙත් අනුරාධපුර වැනි ග්‍රාමීය ප්‍රදේශවල කළුවර මෝල්ගස් වැනි මෙවලම් තවමත් භාවිතයට ගනී. ඉතා පහසුවෙන් සපයා ගත හැකි ලී වර්ග වන්නේ “ගැඹුම” ශාකයයි. උක්ත ශාකය, කොළඹ වැනි නාගරික ප්‍රදේශවල පවා හමු වේ. තව ද එය ඉතා ඉක්මණින් වැවෙන සැහැල්ලු බර ඇති දැව වර්ගයකි.

නුවර, මාතලේ වැනි ප්‍රදේශවල බහුලව මේ සඳහා භාවිත කරන්නේ පුවක් කඳන්ය. යටත් වශයෙන් මෙසේ සපයා ගන්නා දැව කඳන් බඹයක් පමණ (අඩි 06) දිග තිබිය යුතුය. එසේ සපයා ගන්නා දැව කඳ පුරුෂ ප්‍රමාණයක් පමණ උසින් තිරස් අතට ගැටගැසිය යුතුය. මේ සඳහා පරිසරයේ ම ඇති බඹයකට අඩු දුරස් ප්‍රමාණයෙන් පරතරයක පිහිටා ඇති ගස් දෙකක් ඉතා සුදුසු ය. ගස් දෙකක “සෙවන” තල කොළ මදින කාර්යය පහසු කරයි. එවැනි ගස් රහිත ස්ථානයක් නම් තවත් සිරස් කඳන් දෙකක් සිටුවා මදින කඳ එහි ගැටගසා ගත හැක. එකී වික්‍රය සඳහා නිදර්ශනයක් දක්වන්නේ නම් බක්මහ සැණකෙළියක

කොට්ටාපොර ගසන කඳ සිහිපත් කළ හැකි ය.

තල කොළ මැදීමේ කාර්යය සඳහා දෙදෙනෙක් හෝ එක් අයකු අවශ්‍ය වේ. මේ සඳහා දෙදෙනෙකු දායක වන්නේ නම් තල කොළයේ කොන් දෙක හිරකරලීමට එයට ම සකසා ගන්නා පොලු කැබලි දෙකක් භාවිත කෙරේ. එහි ඇති කැපුම් ඉරිතුළ තල කොළ කොන් හිරකර අල්ලාගෙන ක්‍රමානුකූලව දෙපසට අදිමින් මදිනු ලැබේ. බොහෝ විට මෙම ක්‍රියාකාරකමට එක් පුරුෂයෙකු වුව ද සැහේ. එවිට තල කොළේ අනෙක් කොන් සම්මත බරක් දවටනු ලැබේ. සාම්ප්‍රදායික පිළිගැනීමට අනුව එම බර ප්‍රමාණය “පුහුපොල් ගෙඩි දෙකකි” පැරණි කාලයේ මෙයට ම පිළියෙළ කරගත් නියමිත හැඩයක් හා තල කොළය දැවටිය හැකි ඵල්ලන ගල් භාවිත කර ඇත.

තව ද දැව කඳ ඇද පලුදු නැතිව මට්සිලිටු ගතියකින් තිබිය යුතු ය. එය අලුත් දැව කඳක් නම් තල කොළ මැදීමට පෙර ලණුවක් ගෙන බරක් එල්ලා විනාඩි කිහිපයක් තල කොළ මදින ආකාරයෙන් ලණුව මැදීමෙන් දැව කඳ මට්සිලිටු වේ. අනතුරුව තල කොළ ක්‍රමානුකූලව ඉවසීමෙන් යටත් වශයෙන් එක් කොළයක් 80-100 ත් අතර වාර ගණනක් මැදීමෙන් තලපත හැකුලුණු තැන් දිගැරි ගොරෝසු ගතිය අඩුවී ඔප මට්ටම් වේ. මෙසේ මදින විට දී බොහෝ විට තල කොළ කැඩී යයි. තව ද හැකුලුන තැන දිග නොහැරී මැදීම නිසා එම ස්ථානයෙන් හරස් ඉරි යා හැකිය. මේ නිසා මෙම ක්‍රියාවලිය ද ඉතා ඉවසීමෙන් යුතුව කළ යුතු වෙයි.

මින් අනතුරුව මැදගත් කොළවලින් පොත් සාදනු ලැබේ. ඒවා විවිධ ප්‍රමාණයෙන් යුක්ත වන අතර තල කොළවල ප්‍රමාණය ද දිගින් හා පළලින් විෂමය. මහතින් හා දිගින් පිරිපුන් තල කොළ ගොබයේ මැද කොටසින් ගත් ඒවා ය.

දිග - පළල ගණනය

සාම්ප්‍රදායික ක්‍රමවේදය තුළ පොතක දිග පළල සම්බන්ධ ගණන් මිනුම් ඇත. වියත් දෙකේ සිට සතර වියත් සතරඟුලක් දිග ද දැඟුල්

තුන් කාලක් පළල තිබිය යුතුය. මෙවිට එන වටිනාකම 32.2.9 කි. මේ ප්‍රමාණය ධර්ම ශාස්ත්‍රීය පොත්වලට නියමයයි. එහෙත් ආනන්ද කුමාරස්වාමි මහතා ස්වකීය ග්‍රන්ථයේ “වැදගත් පොත් ලිවීමට ගන්නා බෙහෙවින් දිග භාවිත වන දිග දෙවියන් සතරඟුලකි”³ යයි දක්වා තිබේ.

මේ හෙයින් දෙවියන් සතරඟුල අවම ප්‍රමාණය විය හැකියයි උපකල්පනය කළ හැකිය. එය ම වඩු රියනට නොවැඩි මිටි රියනට නොඅඩු විය යුතුය.⁴ යනුවෙන් මහාචාර්ය ලගමුව මහතා පෙන්වා දී තිබේ.

ආනන්ද කුමාරස්වාමි මහතා රියන ගැන මෙසේ සඳහන් කරයි. “වඩු රියන නම් සාමාන්‍ය රියන ‘වියනක’ හා ඇඟිලි සතරකි. වඩුවාගේ අඟල් හෙවත් වඩු රියනකින් 1/24 වූයේ දඹරඟිල්ලේ තුන්වැනි පුරුකේ දිගයි. වියන නම් දිග හරින ලද මහපටඟිල්ල හා සුළඟිල්ල අතර දිගයි. එය අඟල් 07 ක් ලෙස ලැබේ කියති.”⁵

සාමාන්‍ය හෙවත් “කෙටි” රියන (මිටි රියන) නම් මීට මොළවා ඇති විටක වැළඹිවේ සිට සුළඟිල්ලේ දෙවැනි පුරුකේ මුදුන දක්වා ඇති දිගයි. සාමාන්‍ය වියන වගයෙන් ගණන් ගන්නා ලද්දේ ඇඟිලි හොඳට දිගහැර තිබෙන විට මහපටඟිල්ලේ සිට දඹරඟිල්ල දක්වා දිගය යනු අප අදහසයි. වියන් දෙකක් රියනකි. සාමාන්‍ය අඟල වූයේ දඹරඟිල්ලේ දෙවැනි පුරුකේ දිගයි. ඉහත සඳහන් ගණන් මිණුම් අනුව එය අඟල් 17 පමණ යයි පෙනේ.⁶ කෙසේ වෙතත් පොතේ ප්‍රමාණයට අනුව ශක්තිමත් දැව අවිච්චක් ඊළඟට අවැසිය. පොත්වල දිග පළල ප්‍රමාණ තුනක් නම් ඒ සඳහා දැවමය අවිච්ච තුනක් අවැසිය. මේ සඳහා භාවිත කරන ලිය ශක්තියෙන් යුක්ත විය යුතු ය. එසේ ම ගිනි සැරට ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව ද තිබිය යුතු ය.

- කිතුල් අරටු
- කළුචර අරටු
- තල් අරටු

මේ සඳහා ඉතාමත් සුදුසු ය. අවිච්ච අගලක් පමණ සනකමින් යුතු ලී පතුරු දෙකකින් සමන්විත වන අතර ආසන්න වශයෙන් දිග හා පළල තීරණය කළ තල කොළ මෙයට මැදි කොට තදින් සිරකරනු ලැබේ. පසුව හොඳ මුවහත් පිහියකින් අවිච්චවෙන් බාහිරට ඇති අනවශ්‍ය කොටස් කපනු ලැබේ. ලොකු අවිච්චක සිදුරු දෙකකි. සිදුරු තබන්නේ ද පැරණි සාම්ප්‍රදායික ක්‍රමයට අනුවය.

සිදුරු තැබීම

අවිච්චවේ සිදුර ද තල කොළේ හුය රඳවන සිදුර ද එකම අවස්ථාවේ විදගත හැකිය. කොළය තුන් කොටසකට නවා නැවත සතරකට නැවීමෙන් මේ නැවීම් දෙක අතර කලාපයේ සිදුර විදී. සාම්ප්‍රදායික යෙදීම් තුළ සිදුරු විදීම හඳුන්වා ඇත්තේ සුළි තැබීම මෑයෙනි. සිදුරු විදින්නේ සුළි කටුවෙනි.

රත ගැම

මින් අනතුරුව කෙරෙන්නේ රත ගැමේ ක්‍රියාවයි. ඒ සඳහා වෙනම ම යකඩ පත්තලක් භාවිත කෙරේ. එය දොදොල් හැඳිගාන පත්තලකට සමානය. මෙම පත්තල හොඳින් ගින්නට දමා රත්කරයි. සාම්ප්‍රදායික ව්‍යවහාරයට අනුව අඹදල්ලේ පාට ගෙන තල කොළ අවිච්චවේ සිටි පැත්ත හොඳින් ස්පර්ශ කරයි. මෙවිට තල කොළ දාරයේ ඇති අනවශ්‍ය නුල් වැනි කොටස් දැවී දුම් දමයි. එහෙත් ගිනි ගැනීමකට අවසර නැත. තව ද “රතගැම” අවස්ථා දෙකක් නිරූපණය කෙරේ.

- පොත් හතර පැත්ත රතගැම
- සුළි හෙවත් සිදුරු රතගැම

සුළි රතගැම කෙරෙන්නේ එකී ප්‍රමාණයට මහතින් යුතු යකඩකුරක් රත්කර තල කොළ සිදුරු හරහා යැවීමෙනි. උක්ත රතගැමේ ක්‍රියාවලිය කරණ කොට ගෙන පුස්කොළ පොතක යහ පැවැත්ම වෙනුවෙන් තෙයාකාර සේවාවක් ඉටුවන වග නිරීක්ෂණයට හසුව තිබේ.

1. පුස්කොළ පොතට ආවේණික හොඳ නිමාවක් ගෙන දෙයි.
2. කාමි ආදී සතුන් ඇතුල් වීමට ඉඩ අසුරයි.
3. පරිසරයේ ඇති ජල වාෂ්පවලින් වන හානිය අවම කෙරේ.

යන ප්‍රතිඵල ඒ අතර ප්‍රධාන ය. මෙසේ අකුරු නොකළ තල් කොළ එකතුව හැඳින්වීමට එම විෂයට ආවේණික සංඥානාමයන් වෙයි.

- “පත් ඉරුව” - නොලියා ඇති තල කොළය.
- “පත් කට්ටුව” - මෙවැනි කොළ අටක් හෝ දහයක එකතුව.
- “පොත් ගෙඩිය” - සම්පූර්ණ කොළ එකතුව.

පුස්කොළය

මෙසේ කිසිවක් නො ලියූ පොතක් සාදාලීම යන කඩයිම උක්ත ක්‍රියාවලියේ සංධිස්ථානයක් වග හඳුනාගත හැකිය. මෙම ලේඛන කලාවට ආවේණික “පුස්කොළ” යන නාමය යෙදෙන්නේ මෙතැන් සිටය. පුස්කොළ පත් යන්නට ශ්‍රී සුමංගල ශබ්ද කෝෂයෙහි අරුත් දැක්වෙන්නේ “කිසිවක් නො ලියූ හිස් කොළය” යන ලෙසිනි.⁷ එසේ ම මෙයට සම්ප්‍රදාය ගත ව්‍යවහාරය තුළ “පුහු ගෙඩිය” යන නාමය භාවිත කෙරේ. එනම් පුස්කොළ පොතක් මෙන් සැකසූ කිසිවක් නොලියන ලද තල කොළ මිටියයි. මේ පිළිබඳ තිස්ස බණ්ඩාර මහතා මෙසේ දක්වා තිබේ. “පුස්” යන්නට යෙදී ඇත්තේ අමුතුවම අරුතකි. එනම් “හිස්” යනුයි. හිස් යන අරුතේ ඇති “පුහු” යන නාම පදයක් ඇත. එය නාම විශේෂණයක් ලෙස යෙදෙයි. පුහුපොල්, පුහුගෙඩිය යන තන්හි මෙහි. පුස්ස, පුහු, පුස්සෙන්, පුස්සට යන අයුරින් එය නපුංසක ලිංග නාම පදයක් ලෙස වර්තනගෙයි. පුහු කොළය පුස් කොළය වන්නට හැකිය. එහෙත් එහි හිස් යන අරුත ලැබුණේ කිසිවක් නො ලියූ හෙයින් ද ඉඳුරා කිව නො හැකිය.⁸ 19 වන ශත වර්ෂයේ තරම් පුස්කොළ ලේඛන සක්‍රීය සමයෙහි සිංහල ඉංග්‍රීසි ශබ්දකෝෂයක් සැපයූ බෙක්ෆ්ප්මින් කල්ස් නම් දේවගැතිවරයා පුස්කොළ යන්නට අරුත් කියන්නේ “හිස් කොළය” ලිවීමට හෝ උල් කටුවෙන් සිරීමට හෝ පිළියෙල කොට ගන්නා ලද හිස් කොළය ලෙසිනි.

පුස්කොළ යන්නට අමුතුවම අරුතක් සපයන අරිසෙන් අනුබුදු මහතා මෙසේ සඳහන් කරයි.

“පුස්කොළ ආදියෙහි පොත් ලිවීමට යෙදුණු තල (ගසේ) පත් යැ, පුස්කොළ සැකසුනේ තල ගොබ තම්බා ගැනීමෙනි. මේ තල කොළෙහි මුලින් බුදු දහම ලියවුණෙන් එම පත් පුදට (පුජාවට) නිසි වී. පුදට නිසි කොළ පුදලද කොළ “පුදකොළ” පුද කොළ > පුත් කොළ > පුස්කොළ යි, ගත් හමස් වීම මෙ බසේ සන්දි නියරෙකි”

කළු මැදීම

පන්තිද මගින් පුස්කොළ පත් ඉරුව මත ලියූ ලේඛනය මතු කර ගැනීම සඳහා ඒ මත කළු මැදීම සිදු කළ යුතුය. කළු මැදීම අවස්ථා දෙකක් යටතේ ක්‍රියාවට නැංවේ.

- අලුතින් ලියන ලද ලේඛන කළු මැදීම.
- පැරණි කියවීමට අපහසු පත්තිරු කළු මැදීම.

යන අවස්ථා දෙකේ ම කළු මැදීම සිදු කෙරේ. මෙමගින් සිදුවන සේවය ද දෙයාකාරයකි.

- ලේඛන යළි කියවීම පහසු වීම.
- සංරක්ෂණ උපක්‍රමයක් වීම.

යන ගුණාංග දෙක ම එමගින් ආවරණය කෙරේ. ප්‍රදේශයෙන් ප්‍රදේශයට ගුරුකුල අනුව පහසුව අනුව සුළු සුළු වෙනස්කම් දක්නට ඇත. සමස්තයක් වශයෙන් කළු මැදීම සඳහා එයට ම ආවේණික සංයෝගය සකසා ගැනීමට, දුම්මල තෙල්, දොරණ තෙල්, දුදු තෙල්, පැඟිරි තෙල් යන තෙල වර්ග භාවිත කරයි.

මෙයින්ද ප්‍රචලිත පිළිගත් යෝජක තෙල් වර්ගය වනුයේ දුම්මල තෙල් ය. මේ සඳහා අවශ්‍ය ද්‍රව්‍ය වන්නේ, ගැඹුම් අඟුරු (Tremaorientales) පුළුන් අඟුරු (Gossypium) වැනි ද්‍රව්‍යය ඒ අතර ප්‍රධාන යි. කපු පුළුන් පුළුස්සා තෙල් සමඟ කළවම් කර ගන්නේ බොහෝ විට හදිසි අවශ්‍යතාවක දී පමණි. සුප්‍රකට යෝජක ද්‍රව්‍ය

වනුයේ ගැඹුම අඟුරුය. සාම්ප්‍රදායික ක්‍රියාවලිය තුළ ගැඹුම අඟුරු සකසා ගන්නා ක්‍රමවේදයක් ද ඇත. පළමුව ගසක් කපා පොතුහැර අඟල් 10 පමණ ලී කැබලිකර දින 04 ක් පමණ අවුච්චි දමා වේලා ගත යුතුය. අනතුරුව 3X3 පමණ වන පොළවේ වළක් කපා ගැඹුම දර එහි තැන්පත් කරනු ලැබේ. අනතුරුව යට ම ස්තරයට ගිනි දල්වා ගිනි දැල් උඩ ස්තරය තෙක් පැතිරීම සිදුවූ පසු අමු පොල්පිති කැබලි ගිනිවල මතුපිටින් අතුරා (අඟල් 6 ක පරතරය) ඊට මත්තෙන් අමු හබරළ කොළ, කෙසෙල් කොළ දමා පස් වසනු ලැබේ. මෙහි දී වල තුළට වාතාශ්‍රය නොයාමට වග බලා ගත යුතු ය. එසේ වුවහොත් සියල්ල දැවී අළුවී යා හැකිය. වාතාශ්‍රය වලට යාද නො යාද කියා දැන ගැනීමට ඇති හොඳම ක්‍රමය වන්නේ වලෙන් දුම් පිටවෙනවා ද කියා නිරීක්ෂණය කිරීම යි. යම් තැනකින් දුම් වළලු පිටවෙන්නේ නම් වලට තවමත් වාතාශ්‍රය ලැබෙයි. මේ නිසා එකී සියළු තැන් තෙත පස් දමා වැසිය යුතුය. මෙසේ පැය 05 ක් පමණ ගත වූ පසු වල නිරාවරණය කළ හැකිය. එවිට ගුණාත්මක අඟුරු ලබා ගන්නා විටත් එයට පස් වැලි වැටීමට ඉඩ නොතැබිය යුතුය. නොඑසේ නම් කළු මදින විට එහි ඇති වැලි කැට මගින් ලේඛනයට සීරීමක් ඇති කළ හැකිය.

මෙසේ ලබාගන්නා ගැඹුම අඟුරු බඳුනක දමා සියුම්ව අඹරාගත යුතුය. ඩේවි දුටු ලංකාව කෘතියේ පැරණි ජනයා වෙඩි බෙහෙත් නිපදවීමට අඟුරු ලබා ගැනීම ද මේ හා සමාන ක්‍රියාවලියකින් කරන්නට ඇතැයි උපකල්පනය කළ හැකිය.

“වෙඩි බෙහෙත් සෑදීම පිළිබඳ ඔවුන් අනුගමනය කරන පිළිවෙල බෙහෙවින් දරදඬුය. සංයෝග කරන ද්‍රව්‍ය පරිමාණුකූලව ගන්නා නමුදු පඩි භාවිතයක් නැත. වැඩි වශයෙන් භාවිතා කෙරෙන පරිමාණය නම් වෙඩි ලුණු පහකට ගෙන්දගම් සහ අඟුරු එක බැගිනි. මේ සඳහා පාවට්ටා අඟුරු අගනේ යයි සැලකෙයි”¹⁰

ආනන්ද කුමාරස්වාමි මහතා “කළු මැදීමේ” ක්‍රියාවලිය ඉතා සංක්ෂිප්තව දක්වා ඇත. ලිවීමෙන් හා වැරදි ශුද්ධ කිරීමෙන් පසු දුම්මල තෙල් හා අඳුන් දැලි මිශ්‍රණය රෙදි කඩමල්ලකින් ගා පිරිසිදු දහයියාවලින් පිස දමනු ලැබේ. එවිට අකුරු පැහැදිලිව පෙනේ.¹¹

මෙකී සංයෝගය සාදා ගැනීමේ ක්‍රියාවලියේ විවිධත්වයක් දැකිය හැකි ය. පන්හිදෙන් කැපූ අකුරු කළු මැදීමෙන් ශෝභාවත් ව පෙනේ. කළු මැදීමට ගන්නා දේ සාදාගත යුත්තේ මෙසේය. වී කුඩු හෝ දහයියා අළු සමග දුම්මල තෙල් මිශ්‍ර කොට හොඳට කලවම් කරගෙන පෙරා මැටි වළඳක දමා ඊට කැකුණ හා දිවුල් මුල් බහා මැටි වළඳේ කට වසා මැටි බඳිනු ලැබේ. ලිපට හෝ ගිනිමැලයට රියනක් පමණ උඩින් මිශ්‍රණය සහිත භාජනය තබා රත්කරනු ලැබේ. එවිට භාජනය සවිකරන නලය දිගේ දුඹුරු පාට ද්‍රව්‍යයක් වාෂ්පීකාරයෙන් නිකුත් වේ. ඒ එකතු කරගත් වාෂ්පය දුම්මල තෙල් නමින් හැඳින්වේ. ඒවා පිරිසිදු රෙදිකඩක තවරා ලියාපු පුස්කොළ මතුපිට ගා පිස දැමීමට ය කළු මැදීම කියනුයේ.¹²

අපගේ නිරීක්ෂණයට අනුව උක්ත සඳහනේ සදොස් තැන් ඇතිවග දිස්වේ.

මෙහිලා විදේශිකයන් පවා අපේ සාම්ප්‍රදායික ලේඛන ක්‍රමය උසස් කොට පිළිගෙන තිබේ.

“විශේෂයෙන් ලංකාවේ දී ඒ ද්‍රව්‍ය අපේ ලිපි ද්‍රව්‍යවලට වඩා දිගු කලක් පවත්නේ ය. මෙහි දී අපේ කඩදාසි ක්ෂුද්‍ර ප්‍රාණීන් විසින් විනාශ කරනු ලැබීමත් අපේ තීන්ත මැකියාමටත් ඉඩ තිබේ.”¹³

කළු මැදීමේ දී තල කොළය පුරාම ද්‍රාවණය හොඳින් ආලේප කළ යුතු ය. එමගින් පන්හිදෙන් කැපී ඇතුළට නෙරාගිය අකුරු තුළට ඖෂධීය සංයෝගය උරා ගැනීම සිදුවන අතර කොළයේ කල් පැවැත්මට අවශ්‍ය ඖෂධීය ගුණාංග සහිත මිශ්‍රණයක් ද කොළයේ තත්තු අතරට එක්වීම සිදු වේ.

“මෙය ඉතා විශිෂ්ට ගණයේ සංරක්ෂණ උපාය මාර්ගයක් වන අතර ම ආරක්ෂණ යාන්ත්‍රණයක් ද වේ. මෙමගින් භෞතික වශයෙන් පුස්කොළ පොත ආරක්ෂා වනවා පමණක් නොව කියවීම සඳහා අකුරු මතු කරගැනීමට ඇති දුෂ්කරතාව නිසා දැනුම සඳහා බුද්ධිමය දේපල සුරක්ෂණයක් ද ලැබේ.”

සමාලෝචනය

මෙතෙක් අප සාකච්ඡා කළ මෙම සාම්ප්‍රදායික ක්‍රියාවලිය තුළ එයට ම ආවේණික වටිනාකම් කිහිපයක් ම නිරීක්ෂණය වෙයි.

1. ගෞරවය මුසු ආගමික සංකල්පවලින් පෝෂණය වූ ආකල්පමය පෝෂණයට පෙළඹවීම.
2. ප්‍රජා සංස්කෘතික අභිචාරවිධි සමූහයකින් යුක්ත වීම.
3. පැරණි තාක්ෂණික ක්‍රියාවලියක් වීම.
4. සංරක්ෂණ ක්‍රියාවලියකින් සමන්විත වීම.
5. උරුම කළමණාකරණ ක්‍රියාවලිය නියෝජනය කිරීම, වශයෙනි.

ආන්තික සටහන්

1. ශ්‍රී ලංකාවේ භාවිත පුස්තකාල පොත් වල අන්තර්ගත නිදර්ශන නිර්මාණ පිළිබඳ විචාරපූර්ණ අධ්‍යයනය, (ශාස්ත්‍රපති නිබන්ධය) ජයලාල් ලලිත්, පුරාවිද්‍යා පශ්චාත් උපාධි ආයතනය, කොළඹ 07. 2007.
2. විජේසූරිය, පී.ඩී. ලේඛන පුරාණය, ඇස්. ගොඩගේ, කොළඹ, 62 පිටුව.
3. කුමාරස්වාමි, ආනන්ද, මධ්‍යකාලීන සිංහල කලා, තිසර ප්‍රකාශකයෝ, 1962 114 පිටුව.
4. ලගමුව, ආරිය, ශ්‍රී ලංකාවේ පුස්තකාල පොත් ලේඛන කලාව, සංස්කෘතික කටයුතු දෙපාර්තමේන්තුව, බත්තරමුල්ල, 2006 144 පිටුව.
5. කුමාරස්වාමි, ආනන්ද, මධ්‍යකාලීන සිංහල කලා, 114 පිටුව.
6. කුමාරස්වාමි, ආනන්ද, මධ්‍යකාලීන සිංහල කලා, 114 පිටුව.
7. පුස්තකාල- පත් = කිසිවක් නොලිය වූ හිස් තල් කොළය, සොරන, වැලිවිටියේ, ශ්‍රී සුමංගල ශබ්දකෝෂය. එස් ගොඩගේ , කොළඹ, 1999, 631 පිටුව.
8. තිස්ස බණ්ඩාර, වයි.කේ, ආචාර්ය සංගමය මාසික දේශනය, ශ්‍රී ලංකා හික්ෂු විශ්වවිද්‍යාලය - 2008.
9. අනුබුදු අරිසෙන්,අරුත නිරුත, 2000, 84 පිටුව.
10. විමලානන්ද තෙන්නකෝන්, (සංස්) ඩේව් දුටු ලංකාව, ඇම්.ඩී. ගුණසේන, කොළඹ, 1967, 139 පිටුව.
11. මධ්‍යකාලීන ලංකා සමාජය, 52 පිටුව.
12. ලේඛන පුරාණය, 63 පිටුව.
13. ඩේව් දුටු ලංකාව, 121 පිටුව.